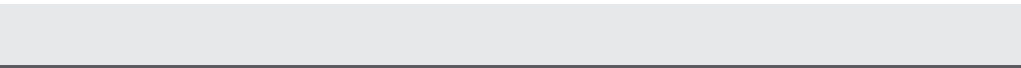

Břetislav Olšer

IZRAELSKÉ OSUDY

Tisíc a jedna pravda ve Svaté zemi

Břetislav Olšer

IZRAELSKÉ OSUDY

Tisíc a jedna pravda ve Svaté zemi

Praha 2009

© Břetislav Olšer, 2009
© Nakladatelství P3K, 2009, 2011

ISBN 978-80-87186-03-9 (tištěná kniha)
ISBN 978-80-87186-09-1 (e-kniha pdf)

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

z opakovaných cest novináře a spisovatele Břetislava Olšera do Izraele vznikla knížka netradičních cestopisných črt. Čtenář se důkladně seznámí s touto pro mnohé stále tak vzdálenou, neznámou a turisticky velmi atraktivní zemí. Ale rozhodně nejde v prvé řadě o popis přírodních krás a památek. Autor se ohlíží do minulosti, komentuje současnost a snaží se nahlédnout i do budoucnosti této rozmanité země. V knize nechybějí autorovy reportáže, postřehy a vlastní úvahy.

Mimořádnou hloubku a působivost dodává textu vyprávění autorových průvodců, většinou českých rodáků, kteří odešli před desítkami let i v době nedávné do židovské domoviny. Zde autor zúročil materiál sesbíraný pro oceňovanou publikaci „Přežili šest válek“, jejíž náklad je již dávno rozebrán.

Kniha je sbírkou textů (v některých případech s de facto blogovým obsahem), které jsou redakcí uspořádány do větších celků. Jedním z těžišť knihy je kapitola o izraelsko-arabských vztazích. Břetislav Olšer ji pojímá osobitě, nechává promlouvat místní obyvatele i formuluje vlastní závěry, se kterými lze v některých aspektech polemizovat, zjevně neskrývají proizraelský postoj autora, ale textu nelze celkově upřít autenticitu. Věříme, že to oceníte.

Redakce

OBSAH

PŘIVYKÁNÍ IZRAELI

Přílet / 9

Žít a nechat žít / 10

Tel Aviv / 17

Ženy, matky, vojačky a čarodějky... / 21

Půjdem spolu do Betléma / 25

Nemáte v objektivu berettu? / 28

Zahynul, jelikož přistával během šabatu? / 33

Jsou na dně Mrtvého moře Sodoma a Gomora? / 38

Jak se z Petry Linhové stala Oranit Machluf / 46

Košer strava jako dieta? / 50

JERUZALÉM

Svaté město a jeho střechy / 53

Jeruzalémský syndrom / 54

Která Golgota, Via Dolorosa a Boží hrob jsou ty pravé...? / 55

Tisíc a jedna pravda ve Svaté zemi / 56

Z Ostravy do Jeruzaléma / 59

Restaurace pod hlavními M16 / 66

Když k judaismu konvertuje český sklenář / 67

VE STÍNU HOLOKAUSTU

Doplavala si pro svobodu / 71

Strach, který se nedá zapomenout / 74

Holokaust byl prý jen vtip a dokonale zahraná show / 79

Přátelství se Spielbergem / 84

Zachránil je gauner / 85

Čech, který svědčil tváří v tvář proti Eichmannovi / 88

Mercedes za koně a žebříňák se slámou / 90

Boj o život však trval dál... / 92

Dobrodružství a pár kilo zlata / 93

Parašutistou v Izraeli / 98

KOMUNY ZVANÉ KIBUCY

Kibucy – minulost a současnost / 107

Začátky idealistů / 116

Nad kibucy se stahují mračna / 121

Když odzvonilo kibucům / 135

Dovětek / 137

IZRAELSKO-ARABSKÉ (NE)SOUŽITÍ

Bobbymu bylo tenkrát šestnáct / 139

Co je to Palestina? / 147

Od Jom kipuru k míru / 152

Anvar Sadat v Jeruzalémě / 154

Mosad kouzla zbavený / 158

A kdo je Mordechaj Vanunu? / 163

Jak ukrást ruskou stíhačku / 169

Golany / 171

Na Libanon mám jen tragické vzpomínky / 174

Šalom chaver – Mír s tebou, příteli! / 178

Hippokrates: Ošetřete i útočníky! / 183

Podruhé se narodila / 188

Prorokování odňato prorokům / 190

EPILOG / 195

Fotografická příloha / 199

Doslov / 231

Přivykání Izraeli

PŘÍLET

Je několik hodin po půlnoci, všechna letadla z Ruzyně jsou už bůhví kde, jen to izraelské, patřící společnosti El Al, se v naprosté tmě a nočním klidu ještě pozvolna naplňuje pasažéry. Předleťový pohovor s bezpečnostními pracovníky aerolinek (většinou židovskými dobrovolníky), kterým by neměla uniknout ani myš, mě trochu rozhodil. I bez takových opatření mám pokaždé – i po dvaceti letech létání – mírnou depku z nadoblačných výšek. Uklidňuji se informací, že El Al má prý nejlépe vycvičené bezpečnostní agenty na světě, kteří jsou schopni nejen zlikvidovat únosce letadla, ale také být v kokpitu jako doma a v případě zranění pilotů zvládnout knipl a přistát. Doufám, že to není jen reklamní trik.

Asi nebyl, jelikož nad ránem jsme zdraví a celí přistáli na letišti Ben Guriona u Tel Avivu.

„Jsem v Izraeli tři roky, mám ženu a dva kluky – šest a čtyři roky. Byty jsou tady asi nejdražší na světě, ale jako přistěhovalci jsme dostali *kvartíru* o třetinu levněji, auto mám na levnou půjčku, žena dělá v bance, takže na živobytí nám zůstane měsíčně asi šest tisíc šekelů,“ svěřil se taxikář Rafael, který mi na cestu z letiště, asi pětadvacet kilometrů, dal slevu, a tak mě tato půlhodinová cesta místo pětatřiceti dolarů stála pouhých třicet... Bez stvrzenky...

Naslouchal jsem mu jen na půl ucha, v duchu mi znělo naléhavé varování přátel, kteří se mi snažili rozmluvit cestu do „horké“ atmosféry Blízkého východu. Argumenty, že „je to tam samý atentát“, jsem vyvracel rádoby sebejistým tvrzením, že v Česku je na silnicích víc sebevražedných atentátníků než v celé Palestině a Izraeli dohromady. Zatímco u nás při dopravních nehodách zahyne ročně bezmála tisíc osob, v Izraeli je to přibližně jen třetina. Po kaskadéřské jízdě taxíkem se jdu ubytovat do ruského hotelu

Gordon. A pak rychle na špacír po svém milovaném a právě se probouzejícím Tel Avivu, kde však, jak jsem vzápětí zjistil, už nic není jako dřív. Vzduch byl divně rozechvělý, voněl po pomerančích, jejichž chuť „přisolil“ *chamsín*, pouštní vítr z Judské pouště. A ještě tu bylo se slanou vlhkostí smícháno povědomé aroma; znal jsem ho. Byl to adrenalin, jenž ze mě jen pozvolna vyprchával, ale který jsem dosud cítil v ústech i ve svém tepu.

ŽÍT A NECHAT ŽÍT

V Tel Avivu se seznamuji s manželi Ruth a Chananem Bachrichovými. Chanan Bachrich je čiperný pětasedmdesátník, rodák z Ústí nad Labem. Další z generace českých Židů, žijících v Izraeli déle než půl století. Je v tak dobré psychické i fyzické kondici, že se i s brýlemi na nose klidně odváží přijet za mnou autem z Ramat Gan, vzdáleného dvacet kilometrů, do Tel Avivu, i když je večerní špička. Jeho drobná paní už musí používat hůlčičku. Ale paměť má výbornou a vzpomíná se stejnou chutí jako její manžel. A v mnohých detailech si ho troufne poopravit. Její upřesnění jsou přijímána s něžným a trpělivým porozuměním. Kousek od mého hotelu Gordon je malý bar. Byl mi sympatický. Každý den jsem kolem něj několikrát prošel. Neměl nápis v hebrejštině ani v ruštině, dalo se předpokládat, že v něm nebude ruský personál, jak tomu bylo v mém hotelu. A ten bar se navíc jmenoval Pelikan. A do něho jsme si s manželi Bachrichovými sedli na kus řeči.

Když jsme si česky dohadovali, kam se posadíme, ozvalo se: „Copak? Vy jste Češi? Odkud jste?“ Otočil jsem se po hlasu a ejhle, usmívá se na mě sympatická dívka za barem.

„Já jsem v Izraeli jenom host, ale vy, jak se dívám, jste tady jako doma,“ dávám se do řeči.

„Vydělávám si, ale nic moc to není. Našetřit na auto se tady nedá,“ směje se dívka.

Jmenovala se Andrea, bylo jí dvaadvacet a pocházela ze Znojma. V Izraeli začínala před dvěma lety v letovisku Eilat u Rudého moře, protože tam bylo teplo. A hlavně tam měla českého přítele, krupiéra v kasinu na jedné z výletních lodí. Oba

pracovali načerno. Za den sto dolarů na ruku. Teď je číšníci v podniku jemenského Žida.

„To jsou vaši rodiče?“ ptá se.

Když jí vysvětluji, že jsou to čeští Židé a že mě zajímá jejich osud nejen v Izraeli, poněkud otráveně jde vybírat objednané sladkosti.

„Já vím, zase holokaust a Osvětim a tak dál. Pořád to slyším dokola. Už by se měla udělat tlustá čára a zapomenout na to. Já vím, prožili hrozné věci, ale do nekonečna je přemílat, to přece nedělá dobře ani jim samotným, natož nám mladým,“ říká Andrea. „Ti staří, zvláště když jsou to Češi, by mi tolik nevadili, ale mladí Izraelci jsou hrozně namyšlení, arogantní mistři světa. Jen se hrozím, že si jednou jednoho takového asi vezmu za muže...“

Zajímavý názor. Sličná Andrea měla alespoň nějaký a docela konstruktivní. Její liberecká kolegyně Hanka, která v kuchyni hotelu Gordon umývala nádobí, také bez pracovního povolení, však byla kategoričtější.

„Nemám ráda ani Židy, ani Araby. Jsou jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet. Vydělávám si tady už tři měsíce, abychom měli s přítelem na cestu do Egypta. Víc o Židech nechci mluvit ani vědět!“ omluvně se usmála dvacetiletá blondýnka z Liberce a šla oplachovat talíře. Holokaust byla pro ni událost vzdálená a nic neříkající stejně jako středověká epidemie moru v Čechách. Kdyby nad nimi přemýšlela, asi by to otravovalo její zatím bezstarostný život. Přál jsem jí ho a mí židovští přátelé také.

„Je mladá, chce žít, ne mít strašidelné sny z našich hrozných příběhů. Vždyť ani my sami jsme svými osudy nechtěli zatěžovat vlastní děti dřív, než o to samy projevily zájem. Úplně to děvče chápu. Jsme jako její generace. Kdo jiný než Židé by chtěli mít celý svůj život jen bezstarostný...?“ Ruth Bachrichová se mile usmála a s chutí se pustila do čokoládového dortu před sebou.

„Nemám hudební vzdělání. Ale nikdy nezapomenu, když jsme se v Praze v roce 1939, kdy nás Němci vyhodili jako Židy z gymnázia, scházeli tajně v mládežnickém sionistickém tzv. modrobílém hnutí Techelet Lavan, což bylo něco jako židovský skaut. Ale s tím záměrem, že se v něm vychovávali mladí Židé pro život v Palestině. A právě na jedné takové tajné schůzce jsem poprvé

uslyšel Beethovenovu *Pátou symfonií*. Nadchla mě. Nikdy na ten silný zážitek nezapomenu,“ zaznamenávám další podivuhodný příběh.

Otec Chanana Bachricha, původem ze Slavkova u Brna, byl obchodník. Dlouhou dobu žil v Německu, kam se vydal i s rodinou už před první světovou válkou. Měl tam čtyři obchody s nábytkem. V roce 1930 však zemřel a jeho pozůstalí se vrátili do Prahy. Rokem devětatřicet začalo trápení. Konec se školou, povinnost nosit na kabátě žlutou hvězdu, oblíbená hospůdka byla najednou zakázána.

„Vzali nám rádia, hudební nástroje, knihy. Prostě všechno, co nějak souviselo s kulturou. V osm večer jsme museli být doma. Zkrátka, cokoli jsme udělali, bylo vlastně porušením zákona,“ doplňuje ten obludný výčet zákazů paní Ruth. Její drobná postava mi připomíná Nerudovy verše o laskavé mamince, jež by se dala svázat do uzlíčku.

„Bylo to 1. února 1942. Slavil jsem osmnáctiny. Bylo jídlo, pití, pohoda. Zdánlivě. Věděli jsme, že v pražském Veletržním paláci se už tísní stovky Židů čekající na transporty do Terezína. Věděli jsme, že na rozdíl od nás už nemají skoro nic. Ani pořádné jídlo, svůj byt či postel. Snažili jsme si ty poslední chvíle užít. Věděli jsme, že přijde řada i na nás. Čtvrtého února nám oznámili, že za tři dny musíme na seřadiště pro další transport také my. Dali jsme se do balení, abychom si vzali věci do povolené hmotnosti padesáti kilogramů...“

Terezín. Co psát o místě, bezpočtukrát bolestně skloňovaném ve všech trýznivých pádech? Noví příchozí do této mučivé klece byli ještě plní naděje. Měli plné žaludky, měli co na sebe. Pak je poslali do lágru v Polsku. Za pár dnů, když byli mladí Židé kopat kanály, Němci všechny staré lidi odvezli. Ani se nestačil s maminkou rozloučit. Už ji nikdy nespatriil. Jak se dozvěděl později, skončila v plynové komoře v Treblince. Mezitím se s kamarádem Pavlem rozhodli, že utečou zpět do Čech. Obstarají si falešné doklady a nějak přežijí. Hlavně že budou na svobodě. Sehnali si mapu Polska a v noci 1. června 1942 se jim podařilo utéct a vyrazili na nejistou pouť.

„Přes Krakov a Bohumín jsme se dostali až do Ostravy. Z ní rychlíkem načerno do Prahy. Tam nám švagr, manžel mé sestry,

obstaral adresy lidí, kteří by nás mohli propašovat z Moravy na Slovensko. Až v Praze jsme se dozvěděli, že byl zabit Heydrich, že je stanné právo a každý, kdo je chycen bez dokladů, je zastřelen. Tak jsme rychle vyrazili zpět. Na Vsetín a dál do Velkých Karlovic. Sedlák od nás vzal čtyři tisíce korun a převedl nás na Slovensko...“

Chytili je slovenští celníci a předali gestapu. Po prvním výslechu se dostávají znovu do Ostravy. Tentokrát do věznice. Pak dál až do Brna a na transport do Osvětimi. A z něho pracovat do varšavského ghetta. Lepší než do plynu. V rozvalinách židovských domů se občas našel zlatý šperk či jiná vzácnost. Bylo to na přežití do dalšího dne. Poláci za kus zlata víc než bochník chleba nedali. Když se blížili Rusové, začali Němci stěhovat Židy do Dachau. Cestou si vyhladovělí a žízňiví vězni kupovali vodu a chléb za zlato. Někteří si z úst vylamovali zlaté zuby, jen aby měli pár kapek vody. Po dlouhých týdnech živoření Chanan znovu utekl. Dostal se do Američany osvobozené Plzně. Přežil. Z jeho početného, asi šedesáticelenného příbuzenstva mělo to štěstí jen šest lidí...

Po návratu z lágrů se v roce 1945 sešel se svou kamarádkou Ruth ze Sobědruh u Teplic. Byla sestřenicí jeho švagra a znali se už ze schůzek židovské mládeže před válkou. Zatímco Chanan byl v Terezíně jen dva měsíce, Ruth tam strávila tři roky. Oba měli tenkrát ještě své partnery. Pak však začali chodit spolu. Byla z toho v srpnu osmačtyřicátého svatba ve Staronové synagoze v Praze a rok poté vystěhování do Izraele.

„Můj bratranec obchodoval s automobily. Jedno koupil také pro velvyslance Izraele v Praze. A než se v něm ale začal vozit tento diplomat, jako první pasažéři jsme byli my s manželem. Ta americká limuzína nás totiž vezla ze svatby,“ připomíná paní Ruth.

„Nikdy nezapomenu na naši svatební noc. Byl jsem zrovna v kurzu na leteckého mechanika pro Izrael a dostal jsem volno jen na čtyřicet hodin. Ale den před svatbou, takže v době, kdy jsem měl trávit noc plnou lásky se svou novomanželkou, jsem musel být v kasárnách. Kluci mi nakreslili karikaturu, byl jsem na ní s puškou v posteli s nápisem: Moje svatební noc!“ směje se česko-izraelský letecký elektromechanik v důchodu.

Již dva tisíce let oplakávají Židé zničení Chrámu u Zdi nářků.

PŘIVYKÁNÍ IZRAELI Žít a nechat žít • Tel Aviv • Půjdeme spolu do Betléma • Jsou na dně Mrtvého moře Sodoma a Gomora? • Košer strava jako dieta?

JERUZALÉM Sváté město a jeho střechy • Která Golgota je ta pravá? • Restaurace pod hlavními M16 • Když k judaismu konvertuje český sklenář

VE STÍNU HOLOKAUSTU Doplavala si pro svobodu • Strach, který se nedá zapomenout • Čech, který svědčil proti Eichmannovi

KOMUNY ZVANÉ KIBUCY Začátky idealistů • Nad kibucy se stahují mračna • Když odzvonilo kibucům

IZRAELSKO-ARABSKÉ (NE)SOUŽITÍ Co je to Palestina? • Anvar Sadat v Jeruzalémě • Hippokrates: Ošetřete i útočníky! • Prorokování odňato prorokům

9 788087 186039